

יגאל בקן הצרנות

איך נוצר קונצרט בקריית ארבע? זהו סיפור, שגיבורו העגום הוא יגאל אלון, החבורה של משה לווין ורגיעה לחברון במירמה, במסווה של

מתפללי פסח. הם התנחלו תחילה במלון ערבי, אחרי כן הועברו לבניין המישל הצבאי, ומשם ל"שיכון קבע בקריית ארבע. כל זה היה בניגוד לרצון הצבאי. לא היה צורך בכוח נבואי כדי לדעת מה תהיה התוצאה של השתלטת כנופיה של קנאים בלב ליבו של הריכוז הפלסטיני הלאומני ביותר בארץ. מי האיש שהביא לכניעתה ממשלה לרב לווין? יגאל אלון.

אלון

מעשה שהיה כך היה: ערב מילחמת ששת הימים צורף משה לאלון לאומי ובינלאומי, למרות שחלקו בו היה קטן.

המינוי נעץ סכין בליבו של אלון. במשך שנים נשא את עינו אל תפקיד שר הביטחון. הוא היה המצביא המצטיין של מילחמת העצמאות, אליל הפלמ"ח. אל כישוריו של דיין כמפקד התייחס (בצדק) כבנו גמור.

אולם אלון נרפף עליידי מולו הרע. בפרוץ המשבר, שקדם לששת הימים, שהה בלנינגראד, ככינוס מדעי שבו היה מיותר לגמרי. תחת לחוש מייד ארצה, שעה לעצתו של ישראל גלילי (שהיה אז חכם-הדור בענייני כל, עד שהתגלה בדיעבד כהיפך מזה). גלילי אמר לו להישאר בבית-המועצות, כדי שלא להגביר את הדרמאטיות של המצב. כשהגיע אלון לבוסן ארצה, זה כבר היה מאוחר מדי. היה לחץ ציבורי כביר למינוי דיין, ולוי אשכול נכנע לו.

מאותו הרגע והלאה לא היתה בליבו של אלון אלא מחשבה אחת: לעלות על דיין, תרתי משמע. הוא עסק בכך ימים וילילות. בתקופה היא נהגתי להפיגש עם אלון פעם בחודש. הרבר נעשה כסתר. כביתו של אברשה אהרונוסון, איש-אמון של שנינו. אשתו היתה טבחית מצוינת, וכך היינו נפגשים לארוחת-ערב ומחליפים ריעות. ליגאל נלוו, בדרך כלל, יועציו. הוא העריך מאוד את כוחו של העולם הזה, סיפר על המתרחש בממשלה והתייעץ.

באחת הפגישות האלה, אחרי מילחמת ששת הימים, פקעה סבלנותי ואמרתי לו בערך כך: "תראה, יגאל, יש לנו כבר משה דיין אחר. הוא סמל המילחמה ומלך הגינים. איננו זקוקים לדיין שני, ולך אין סיכוי להיות כזה. אבל אתה יכול להיות סמל השלום ומלך היונים." זהו התפקיד הממתין לך". אלון נעלב עד למעמקי נפשו, ובמשך כמה זמן פסקו הפגישות בינינו.

כאשר הגיעה חבורתו של לווין למלון פארק בחברון, בפסח 1968, היה נרמה לאלון כי הנה הגיעה הודמנותו הגדולה. דיין שכב בבית-החולים, והצבא התנגד בתוקף להתנחלות. אלון מיר לחברון, פרש את הסתו על הכנופיה, וכך הקדים את דיין כפטרון הימין הקיצוני וכאביר ההתנחלות. אחרי מיהרו שרים אחרים, וביניהם ראש הל"ע, משה קול. דיין נאלץ להצטרף ברעב לשיירה זו. המושל הצבאי נכנע. כך נולד האסון, אשר את תוצאותיו אנחנו רואים היום.

כל זה, אגב, קרה בגלוי. התרעתי על כך ככנסת בעצם הימים ההם. איש אינו יכול לטעון "לא ידעתי". עוד לפני כן נולדה "תוכנית אלון", עיקרה היה סיפוח שטחים נרחבים — לאורך הקו הירוק, בביקעת-הירדן, ברצועת עזה, נוסף על ירושלים המזרחית והגולן. את השאר היה אלון מוכן להחזיר לפלסטינים או למלך-ירדן. לא היה איכפת לו למי באחת הפעמים, אחרי שגניתי את התוכנית למען דוכן-הכנסת כמיכשול מסוכן לשלום, הריץ לי אלון פתק: "אני בעד מדינה פלסטינית כמון. אז מרוע אתה יונה ואני נץ?". תוכנית-אלון היתה אז תוכנית קיצונית, לא מתונה. כפי שציין מנחם בגין, התוצאה המיבצעית היחידה שלה היתה פתיחת הדלת להתנחלות מיידית בבקעת-הירדן.

אגב, היה זה אלון, כשרה-העבודה האחראי למחלקת-המדירות, שהורה למחוק את הקו הירוק מכל המפות המורפוט בישראל. חיים חפר, שהיה תמיד מעין ארידן של אלון, נשאר נאמן לו גם אחריהמות. בשבוע שעבר כתב: "המילחמה היא היתה צודקת — אך הכיבוש הוא בלתי-נסלח / בן-אהרון, ספיר, לבון, אלון — כבר אז ראו אותו כך."

המילחמה שלא היתה

באותו השבוע שבו חל יום-השנה ה-20 למילחמת ששת הימים חל גם יום-השנה החמישי למילחמת-הלבנון. על מילחמת-ששת הימים ריכזו מבוקר עד ערב בכל כליה-תיקשורת. על מילחמת-הלבנון לא דיברו כלל.

מילחמת-הלבנון לא היתה ולא נבראה. יוק, היא נמחקה מן הזיכרון הלאומי, בתרגיל מופלא של אמנויה קולקטיבית.

מדוע, בעצם? מילחמת ששת הימים ארכה — כך הרי מעיד שמה — שישה ימים. מילחמת-הלבנון ארכה שלוש שנים. מיספר החללים שלנו בשתי המילחמות היה כמעט זהה — קרוב ל-800 בששת הימים, קרוב ל-700 בלבנון.

השיחה היא בבחינת הרחקה קיצונית. אין רוצים לזכור, כי

ההרגשה הכללית היא שהיתה זאת מילחמה מוזהמת, מילחמה מיותרת, מילחמה שבה נוצחנו.

אבל יש מי שאינם יכולים לשכוח. המישפחות השכולות. רעיה הרניק, שכנה גוני נפל כיום הראשון של המילחמה במרומי הבור פור, ושביטאה עתה את כאבה בספר-שירים מועז.

גם מי שמאבד את היקר לו במילחמה רגילה נאלץ להתמודד עם כאב כבד-משוא. אולם הוא יכול לפחות להתנחם בכך שהבן נפל במילחמה שלא היה מוכן. מהגן על עניין צורק. מה נורא כאבה של מישפחה שאין לה גם נחמה כזאת, המרגישה כי הבן נפל סתם-כך במילחמה מיותרת.

דיברתי על תופעה זו עם איתי שילוני, שכתב ספר על אחד הקרבות בכיורית. קרב זה נשחב. בעצם, הוא לא התקיים כלל, לפי הגרסה הרישמית. איך מרגיש חייל שעמד בקרב, שהיה לגביו קרב-איתנים, והמגלה שלאיש לא איכפת? איך מרגיש חייל קרבי, שעבר מילחמה קשה, ובכואו הביתה מסתבר לו כי הציבור רוצה לשכוח את המילחמה כולה?

זה קרה למאות אלפי חיילים גרמניים, שסבלו יסורי-תופת במילחמת-העולם השנייה, שקפאו בשלג הרוסי, שעברו קרבות נוראים. מה הרגיש חייל כזה, שהצטיין בקרב, שזכה בצלב-הברזל על גבורה אישית, והיועד עתה שהיתה זאת מילחמה פושענית,

אורי אבנרי

בפקודת מנהיג מטורף, ושכחנות גבורתו כוצעו פשעים נוראים כלפי היהודים ואחרים?

דילמה מוריה עוד יותר קיימת לגבי החיילים האוסטריים שירתו בוורמאכט הגרמני. חייל כזה, שהצטיין בקרב, שחירף את נפשו מאות פעמים, בא הביתה, אל ארץ המתכחשת למילחמה כולה, הטוענת שהיתה כלל ארץ כבושה בידי הגרמנים. אם כן, איך הוא צריך להתייחס אל עברו, אל שנותיו המפוארות ביותר? לראות בעצמו פושע? לשכוח את מעשיה-גבורה שלו? לכלוא בתוכו את הנטיה הטיבעית של כל חייל קרבי להתפאר בעליו לותיו?

על רקע זה אולי קל יותר להבין את פרשת קורט ולדהיים. האיש טוען שהיה סתם חייל, שגויס בעל כורחו, ששירת כפי ששירתו כולם. הוא שיקר לגבי עברו, מפני שלא רצה להודות בכך שהיה קצין צבא הגרמני, בחזית שבה התנהלה מילחמה עכורה בפרטיזנים. הרבה אוסטרים מזדהים, כנראה, עם דילמה זו, אף שהאיש מאוס גם בעיניהם.

ובחזרה אלינו — אי-אפשר למחוק מן התודעה מילחמה שהייתה מוכרחים להתמודד איתה. אחרת תמשך לתסוס בתת-ההכרה הלאומית שלנו, ולייצר רעל הרסני.

בילה, אהבתי

הלכתי לתיאטרון, תפסתי את מקומי ועיינתי בתוכניה, כאשר האשה שישבה לירי אמרה לי שלום-הנשמע. פניתי אליה. היא היתה אשה בגילי. אחרי אלפית של שניה היכרתי אותה. היתה זאת בילה.

בילה היתה האהבה הגדולה הראשונה בחיי. אהבה נכונת. זה היה בראשית 1940. הייתי בן 16, וחבר תיק (כמעט שנה שלמה) של האירגון הצבאי הלאומי.

עסקנו באימונים באקדחים, יצאנו למסעות, הפצנו כרוזים של "רק-יך" ברחובות. ובאחד הימים הוטל עליי תפקיד נוסף: לחזור לתנועות-נוער ולהקים בהן תאי-מחתרת, לשם גיוס חברים.

תחילה שלחו אותי לתנועת זבולון, שעסקה בימאות. אחרי-כך שלחו אותי למכבי העברי. אך המיבצע העיקרי שלי היה בנוער הציוני — תנועת-הנוער החלוצית של המפלגה הקרויה כיום "ל"ע".

ידידי יוסף ואני (גם שמי היה אז יוסף) הגענו לצריף של התינועה ברחוב שטנר, והצטרפנו לקן. כדרכו של איש-מחתרת טוב עשיתי את הכל כדי להצטיין, לקבל תפקידים ולתפוס מקום מרכזי בקן.

שרתי-ישרי-מולדת בערבי-שבת, רקדתי קראקוביאק, יצאתי לטיולים ולמחנות. בערבי-תנועה הרצינית על ענייני דיומא —

מילחמת-העולם, הקרב על צרפת ומה עוד, כשאני מחזיר לדבריי בעדיניות את המסר של האירגון.

אחת משאיפותיי היתה להיות למחצצר של הקן. המחצצר הקי כוע השאיל לי באחד מסופי-השבוע את החצוצרה, ובמשך שבת שלמה ניסיתי לתקוע בה. לא הצלחתי להוציא ממנה אף צליל אחד, וכך הסתיימה הקריירה שלי כנגן, לפני שהתחילה לעומת זאת קיבלתי את תפקיד המגלן, ולמדתי להעלות את הדגל בתורן בצורה מושלמת.

אך עיקר תשומת-ליבי היתה מוקדשת לבילה.

בילה היתה נערה בגילי, מבוגרת ממני בחודשי-שלושה. היא היתה מלכת-הבנות בקן, החברה-מנית המושלמת שכמוה יש אחת בכל קן של כל תנועה. הרקדנית המושלמת, הצועדת הכי נמרצת, הנערה הכי מחוזרת, הראשונה לכל תעלול.

היא גרה עם אמה המזרייה ליד שוק הכרמל, יושם שרצתי בערבים שבהם לא הייתי עסוק בפעולות האירגון או הקן. בעיניי היתה אלוהית. כתבתי לה שירי-אהבה. (לפני כמה שנים החזירה לי אותם, והם היו איזמים). עשיתי מעשה חריג לגמרי, ושלחתי לה פרחים ביום-הולדתה.

ואו התעוררה בעיה שכל איש-מחתרת נתקל בה: איך ליישב בין חובת-הקונספירציה ובין החיזור? בילה התייחסה אליי בירי דות, אך לא יותר מזה. היא לא השיבה לי אהבה לוהטת. חשבתי שיחסה ישתנה אם תדע שאני לא סתם בחור הקורא ספרים. כן של בעלי מיכסה ופקיד של עור-דיין, אלא איש-מחתרת, כמעט גיבור לאומי.

וכך, באחד הערבים, גיליתי לה בסודי-סודות שאני בעצם איש האירגון, שנשלחתי לקן שלה בשליחות סודית, וכו'.

לא ידעתי שבילה היתה מאוהבת, בעצם, ביוחנן, ראש-הקן, שהיה מבוגר מאיתנו בכמה שנים וכבר היה חברי-קבוץ.

בשבת הבאה, בעת מיסוד של הקן, קרא לי יוחנן לפתע לצאת מן השורה ולצעוד קדימה. הוא חשף את מוימתי המחתרית האפלה, וקרע מחולצתי את סימלי התנועה, בטקס חגיגי, נוסח דרייפוס. אחרי-כך קרא לי להסתלק.

זאת היתה מכה נוראה. האהבה הגדולה שלי מתה בן-רגע. אהובתי-נפשי התגלתה כבוגדת שלה. זה גם היה מסוכן, כי הרבר יכול היה להיוודע לבולשת הבריטית. היה צורך לסלק מביתי את מחסן-הנשק שהחוקתי בו (כמה אקדחים) וגם לספר למפקד שלי על טיפשותי המחפירה.

אבל לא יכולתי לסיים את הפרשה בצורה זו. בליל-שבת הבא חזרתי לקן שבחוב שטנר, פרצתי למסיבת עונג-שבת ונאמתי לפני החניכים הנדהמים נאום חוצב-להבות על חובתם הלאומית לשיחור המולדת. אחרי-כך הסתלקתי לצמיתות.

יוסף השני נעצר כעבור זמן עליידי הבריטים, עונה ונכלא. הייתי נאלץ לשרוף את כל התצלומים שבהם הוא הופיע לצדי, וכך לא נשארה לי אף תמונה אחת מהתקופה הזאת.

בילה התחנתה עם יוחנן, והצטרפה לקיבוץ שלו. לא דיברתי איתה — עד שנפגשנו בתיאטרון. במשך כמה דקות סיפרנו זה לזה על מעשינו, החלפנו קצת זיכרונות, צחקנו. אז כבו האורות והתחילה ההצגה.

מישפחת פאליסאר

בכל יום ישישי בצהריים מקרינים בטלוויזיה סידרה אינסופית על מישפחת פאליסאר.

בפרק האחרון שהוקרן מסופר על סירובו של הרוכס להתערב בבחירות באזורי-הבחירות הסמוך לטירתו. לפי המסורת, היו הררי כסים קובעים באזור זה תמיד מי ייבחר.

פרק זה עוזר להבין מה מתרחש כיום בכריטיניה. איך נולדה שיטת-בחירות אנטי-דמוקרטית

כזאת? מקורה בתקופה הפיאודלית, כאשר האצילים, בעליה-אדמה חוות, היו קובעים ברוב האזור רים מי ייבחר. כלומר: בניהם ומי שרתיים.

שום אנגלי נאור אינו מבין מדוע יש בישראל מי שמתגעגע להנהגת שיטה כזאת אצלנו. הי אנגלים מתגעגעים רווקא לשיטת שלנו.

טת ההבדל בין השיטות אפי שר לבחון מחדש אחרי כל מער כתי-בחירות בכריטיניה. כך גם הי שבועי.

הגברת מרגרט תאצ'ר זכתה רק ב-43% של הקולות, אולם היא זכתה ברוב של 60% בפרלמנט. כך נוצר מצב שבו הכל מריעים לניצחונה הכביר של הגברת, בעוד שרוב גדול של הציבור רחה אותה בשתי ידיו!

המערך הליברלי-סוציאלי-דמוקראטי זכה ב-23% של קולות הציבור (פי שניים יותר מאשר ד"ש ב-1977). אולם הוא זכה רק ב-3% של המקומות בפרלמנט!

מיפלגת-העבודה זכתה ב-32% של הקולות, וב-36% של המר שבים.

שום תיאוריה אינה יכולה להצדיק עיוות מיפלצתי כזה של רצון הציבור. מי שרוצה להנהיג בישראל שיטה שתיצור קשר בין הכוח והנבחר — מגמה שזיא רצויה כהחלט — חייב לעשות זאת במיסגרת שיטה המביאה לכך שהחלוקת-הכוחות בפרלמנט תשקף נאמנה את חלוקת הריעות בציבור עצמו.

תאצ'ר